

УДК 351.77: 614.2 (477)

Є.В. Долотенкоаспірант
Класичний приватний університет**ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ**

У статті розглянуто основні дефініції, що відображають процес державного управління системою охорони здоров'я, сутність і значення державного управління галуззю охорони здоров'я. Досліджено сучасну систему державного управління охороною здоров'я в Україні. Проаналізовано думки вітчизняних дослідників з теорії та практики державного управління в Україні.

Ключові слова: управління, система, державне управління, державна політика, охорона здоров'я, система охорони здоров'я, державне управління системою охорони здоров'я.

I. Вступ

Вивчення й аналіз системи охорони громадського здоров'я, динаміки демографічних показників, а також статистичних даних щодо захворюваності та смертності свідчать про те, що наявна система управління у сфері охорони здоров'я не відповідає суспільним потребам і потребує удосконалення.

На нашу думку, наукові досягнення вітчизняних учених у галузі державного управління та державного управління охороною здоров'я ще не достатньо інтегровані в практичну діяльність органів влади. Важливі теоретичні та практичні підходи містяться у працях Г. Атаманчука, В. Бакуменка, В. Вакуленка, О. Оболенського, О. Пухкала, В. Скуратівського, Ю. Сурміна та інших. Організаційні, правові, економічні та юридичні питання державного управління охороною здоров'я в Україні вивчають такі вчені, як Н. Авраменко, М. Білинська, О. Виноградов, З. Гладун, А. Голунов, Л. Жаліло, І. Рожкова, Я. Радиш, В. Рудий, І. Солоненко, Н. Солоненко та інші. Проте в доступних літературних джерелах недостатньо висвітленими залишаються питання реалізації державної політики, а також розвитку організаційно-правових засад діяльності органів місцевого самоврядування та місцевих органів державної виконавчої влади з управління охороною громадського здоров'я.

Значний внесок у розвиток теорії та практики державного управління в Україні зробили такі вітчизняні дослідники, як: В. Бабасв, В. Бакуменко, Ю. Битяк, В. Вакуленко, Л. Жаліло, В. Князєв, В. Корженко, О. Куценко, В. Мамонова, Ю. Машкаров, Н. Мельтюхова, Н. Нижник, Г. Одінцова, Я. Радиш, О. Рябченко, В. Симоненко, І. Солоненко, Т. Хомуленко, Ю. Чернецький та ін.

Загальні теоретичні напрацювання щодо системи державного управління охороною

здоров'я наявні в публікаціях З. Гладуна, Я. Радиша, С. Стеценка та інших. Разом з тим, залишається багато питань для подальших досліджень.

II. Постановка завдання

Мета статті – визначення особливостей процесу державного управління системою охорони здоров'я.

III. Результати

Становлення України як незалежної держави супроводжується значними труднощами. Державою розпочато глибокі політичні та соціально орієнтовані економічні ринкові перетворення, які здійснюються водночас із перебудовою державного апарату, у тому числі й управлінського, та демократизацією суспільства. У цих умовах здоров'я людини розглядають як соціально-економічну цінність.

Відомо, що обґрунтування та формування дефініції того чи іншого поняття, явища або процесу – одна з найскладніших процедур наукового дослідження. Поширена навіть думка про те, що правильне тлумачення наукових понять вирішує майже половину наукового завдання.

Дослідження державного управління системою охорони здоров'я в Україні зумовило необхідність аналізу наукових тлумачень основних категорій, понять і термінів.

Фахівці Національної академії державного управління при Президенті України під управлінням розуміють діяння, яке приводить до змін стану якогось об'єкта; вплив на об'єкт, систему, процес тощо з метою збереження їх сталості або переведення з одного стану в інший відповідно до встановленої мети.

В управлінні виокремлюють об'єкт управління (керована підсистема) і суб'єкт управління (підсистема управління), які в сукупності утворюють систему управління. Об'єкт управління сприймає дії (суспільна праця та виробництво; технічні засоби: машини, агре-

гати, споруди; тварини і рослини; поведінка окремих людей та груп). Суб'єкт управління реалізує управлінські дії на підставі прийняття управлінських рішень (органи влади та управління різного рівня, окремі посадові особи, колективні органи прийняття рішень).

Цілі управління обумовлені законами, відповідно до яких функціонують об'єкти управління. Формування та вибір цілей – початковий етап процесу управління. Цілі є орієнтирами всієї управлінської діяльності й визначають можливі та необхідні стани об'єкта управління в певні інтервали часу [17, с. 675].

Деякі вчені вважають, що процес управління треба розглядати як специфічний вид суспільної діяльності, визначаючи його характерні ознаки, не обмежуючись юридичною оцінкою. Представники соціологічних наукових напрямів визначають управління як систематично здійснюваний цілеспрямований вплив людей на суспільну систему в цілому або її окремі ланки на підставі пізнання й використання властивих системі об'єктивних закономірностей і тенденцій в інтересах досягнення поставленої мети, забезпечення її (системи) оптимального функціонування та розвитку [10, с. 35].

Тобто, згідно з думкою представників соціологічних наукових напрямів, управління є обов'язковим елементом сучасного соціуму. Ми погоджуємось із цією думкою.

Державну політику в тій чи іншій галузі реалізують органи державної влади через державне управління.

У вітчизняній та зарубіжній літературі ще не склалося єдиного й загальновизнаного визначення поняття “державне управління”. Одні науковці трактують його з погляду суті, реального змісту, інші – з боку функціонування [5, с.19].

Під державним управлінням прийнято розуміти здійснення функцій державними органами влади. Державне управління спрямоване на регулювання політичних, соціальних та економічних процесів у суспільстві. Також під державним управлінням розуміють діяльність органів державної влади та їх посадових осіб з реалізації певної політики [16, с. 4].

На думку таких учених, як К. Ващенко, Ю. Ковбасюк, Ю. Сурмін, державне управління – діяльність держави (органів державної влади), спрямована на створення умов для якнайповнішої реалізації функцій держави, основних прав і свобод громадян, узгодження різноманітних груп інтересів у суспільстві та між державою і суспільством, забезпечення суспільного розвитку відповідними ресурсами [3, с. 3–4].

А. Миколенко під державним управлінням розуміє специфічну діяльність держа-

ви, яка виявляється у функціонуванні низки уповноважених структур (органів) з реалізації виконавчо-розпорядчих функцій, що безперервно, планомірно, владно і в межах правових установок впливають на суспільну систему з метою її вдосконалення відповідно до публічних інтересів [11, с. 15–18].

Г. Атаманчук, розглядаючи категорію “управління” в контексті державного управління, висловлює думку щодо доцільності визначення управління через термін “вплив”, оскільки “державне управління” – це інструмент реалізації функцій держави та її виконавчої влади [1, с. 125].

Підсумовуючи усі думки щодо визначення поняття “державне управління”, сформулюємо власне визначення. Державне управління – це специфічна соціальна, політична діяльність держави (органів державної влади), яка планомірно, владно і в межах правових установок впливає на суспільну систему з метою її вдосконалення відповідно до публічних інтересів.

Щодо поняття “система”, то цим терміном називають структуру, яка є єдністю закономірно розташованих та функціонуючих частин; порядок, обумовлений правильним, закономірним розміщенням частин у відповідному зв'язку; групу пов'язаних чи взаємозалежних елементів, що взаємодіють, створюючи складне ціле [12, с. 53].

Фахівці Національної академії державного управління при Президенті України вважають, що в сучасній науці існує кілька варіантів визначення поняття “система” залежно від того, яке базове поняття покладено в його основу. Такими поняттями можуть бути “цілісність”, “сукупність”, “множина”. Р. Ешбі, В. Садовський, О. Раппопорт та інші вважають системою певну частину світу, яку можна описати як деяку множину змінних. О. Богданов розглядав її як організоване ціле. А. Уйюмов розуміє систему як протилежне хаосу, дезорганізації та безладу. У найзагальнішому вигляді система – це об'єднана сукупність закономірно пов'язаних один з одним елементів.

Для системи характерні кілька важливих ознак. По-перше, система – це сукупність елементів. По-друге, елементи поєднані один з одним зв'язками, які значно міцніші порівняно зі зв'язками цих елементів з об'єктами навколишнього середовища. По-третє, вона характеризується організацією, що відрізняє її від навколишнього середовища з його високою ентропією. По-четверте, для системи характерні інтегровані властивості, які не збігаються з властивостями суми елементів, а також відрізняються від властивостей окремих елементів. Тому система є цілісним утворенням. Важливими властивостями системи є структурність, взаємозалежність із

навколишнім середовищем, ієрархічність, множинність описів [18, с. 561].

Відповідно до ст. 3 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я", охорона здоров'я в Україні – це система заходів, які здійснюються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, закладами охорони здоров'я, медичними та фармацевтичними працівниками і громадянами з метою збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини при максимальній біологічно можливій індивідуальній тривалості її життя [13].

Дослідники визначають систему охорони здоров'я по-різному. В. Москаленко вважає, що система охорони здоров'я – це сукупність усіх організацій, інститутів та ресурсів, головною метою яких є зміцнення, підтримка чи поновлення здоров'я [12, с. 54].

Я. Радиш розуміє під системою охорони здоров'я відкриту, динамічну, складну соціально-економічну систему, що є сукупністю різноманітних державних і недержавних органів та організацій, діяльність яких здійснюється на основі міжгалузевих відносин і спрямована на збереження, зміцнення і відновлення здоров'я населення [6, с. 33].

З. Гладун вважає, що під системою охорони здоров'я слід розуміти всю сукупність елементів, спрямованих на діяльність у сфері охорони здоров'я, включаючи їх внутрішньосистемні зв'язки і відносини, діяльність допоміжних забезпечувальних елементів – підприємств хіміко-фармацевтичної, медичної і мікробіологічної промисловості, з налагоджування й ремонту медичної апаратури, аптечних складів та ін. Основним елементом системи охорони здоров'я (об'єктом управління) є різноманітні заклади охорони здоров'я – лікарні, поліклініки, амбулаторії, діагностичні центри, санаторії та ін., які є її первинними й робочими ланками. Другим елементом цієї системи є відповідні органи управління, що як суб'єкти державного чи комунального управління здійснюють керівництво закладами охорони здоров'я. Поєднання перших і других елементів в одній системі якраз і дає змогу здійснювати певну діяльність і виконувати завдання системи [4, с. 21].

Стаття 3 Конституції України наголошує, що здоров'я людини визнається найвищою соціальною цінністю, тобто держава є гарантом права людини на охорону здоров'я [8].

Право на охорону здоров'я – це, передусім, забезпечення відповідного життєвого рівня. Крім того, це право передбачає також наявність безпечного для життя і здоров'я людини навколишнього природного середовища.

В основу формування державної політики і стратегії розвитку охорони здоров'я ма-

ють бути покладені права та інтереси людини, зокрема, забезпечення рівності між громадянами в питаннях охорони здоров'я і доступність медичної допомоги для всіх верств суспільства [15, с. 95].

З погляду системного підходу об'єктом державного управління охороною здоров'я буде вся система охорони здоров'я України. Суб'єктом державного управління охороною здоров'я буде система державної влади у вигляді спеціально утворених органів державної влади, що взаємодіють, між якими поділені певні функції державного управління охороною здоров'я.

Широта і складність завдань з охорони здоров'я людей покладають на всі без винятку органи державної влади України необхідність виконання певних функцій щодо управління охороною здоров'я. Саме цим пояснюється складність організаційно-правових механізмів у врегулюванні державно-управлінських відносин між усіма зацікавленими міністерствами, відомствами, державними комітетами, службами тощо щодо державного управління охороною здоров'я [7, с. 36].

Управління охороною здоров'я – складний процес, який забезпечує діяльність складної, багаторівневої системи. Тому сучасний управлінець повинен розуміти не лише внутрішньогалузеві особливості будови системи охорони здоров'я, а й регіональні її особливості. Ієрархія державного управління охороною здоров'я в Україні має таку структуру: національний, регіональний, субрегіональний (районний) та місцевий рівні [6, с. 170].

Кожна країна має свою систему охорони здоров'я, незалежно від того, якою б фрагментарною вона не була, чи від того, наскільки безсистемно здійснюється її діяльність. Не може бути ідеальної моделі функціонування системи охорони здоров'я. Завдання кожної моделі – відповідати часу, місцю, політичним, соціально-економічним, культурним реаліям. Ринкова, ліберальна модель передбачає переважно індивідуальну відповідальність за власне здоров'я. Роль держави обмежена, фінансування із суспільних фондів відносно незначне. Система Бісмарка (модель соціального страхування) ґрунтується на фінансуванні системи охорони здоров'я переважно за рахунок обов'язкового соціального страхування на випадок хвороби. Система (модель) Беверіджа ґрунтується на фінансуванні з державного бюджету. Держава бере на себе відповідальність за доступність, обсяг і якість медичної допомоги для всіх громадян.

У системі охорони здоров'я України протягом багатьох років суттєвих зрушень не відбувалося. Усі вчені одностайно погоджуються з думкою, що система охорони здо-

ров'я України за основними ознаками відповідає системі Семашка. Вона є загальнодержавною системою, яка переважно фінансується за рахунок видатків із державного й місцевих бюджетів та контролюється державою [6, с. 33–36].

Система державного управління, що діє в галузі охорони здоров'я, має характерні ознаки загальної універсальної системи державного управління і специфічні ознаки системи управління об'єктами соціально-культурної (гуманітарної) сфери.

Водночас, як і будь-яка галузь та комплекс управління, державне управління в галузі охорони здоров'я має характерні особливості, зокрема:

1. Велика соціально-економічна значущість охорони здоров'я як провідної, базової галузі соціально-культурної сфери життя суспільства й держави, основи державної соціальної політики.

2. Значні труднощі у передбаченні наслідків прийняття тих чи інших управлінських рішень, які можуть виявлятися не відразу і часто не піддаються кваліфікованим оцінкам.

3. Велика кількість і різний характер діяльності об'єктів управління:

- різні за потужністю лікарні (від найменших сільських до колишніх республіканських лікарень підпорядкування Міністерства охорони здоров'я України), поліклініки, диспансери, амбулаторії, діагностичні центри, санаторії, науково-дослідні інститути, вищі навчальні медичні заклади II, III і IV рівнів акредитації – медичні коледжі, академії та університети;
- заклади охорони здоров'я різних форм власності (державної, комунальної, приватної, колективної);
- неоднорідність об'єктів управління з погляду їх обсягу, потужності, насиченості медичною апаратурою, за кількістю персоналу, в тому числі висококваліфікованих фахівців, за різними формами власності й, нарешті, за різним службовим підпорядкуванням (окремі заклади охорони здоров'я підпорядковані Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України, міністерствам оборони, внутрішніх справ, транспорту, Службі безпеки України та ін.).

4. Специфічний характер управлінських відносин унаслідок міжгалузевих управління шляхом прийняття відомчих нормативно-правових актів (наказів, інструкцій, оголошень, списків та ін.), які поширюють свою дію на діяльність різноманітних органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, медичних і фармацевтичних працівників незалежно від місця їхньої праці, форми власності та підпорядкування закладів охорони здоров'я, проведення їх роздержавлення й розподіл за різними формами влас-

ності (державна, комунальна, колективна, приватна), набуття ними статусу юридичної особи, застосування новітніх економічних форм і методів господарювання, праці й службового статусу працівників апарату.

5. Фахові та кваліфікаційні особливості управлінського персоналу галузевих органів виконавчої влади (Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, управління охорони здоров'я обласних державних адміністрацій, головні лікарі та їхні заступники центральних районних лікарень) і місцевого самоврядування (управлінь і відділів охорони здоров'я виконкомів міських, сільських і селищних лікарень), більшість з яких за освітою лікарі й фармацевти, поєднують свою адміністративну роботу з практичною роботою за фахом на умовах сумісництва.

6. Значні труднощі, а часом і неможливість виправлення хибних рішень.

Усі вони сукупно впливають на формування спеціальних (галузевих) органів виконавчої влади і здійснення ними в цій галузі державного управління.

Управління у сфері охорони здоров'я має певні особливості, що відрізняють її від управління в інших сферах суспільного життя, а саме:

- результат надання медичної допомоги важко піддається визначенню і вимірюванню;
- надання медичної допомоги постійно змінюється і є складним процесом, що часто потребує невідкладних рішень;
- при наданні медичної допомоги можуть бути допущені важко обумовлені несистемні помилки;
- медична допомога надається значною кількістю вузькоспеціалізованих спеціалістів і потребує екстраординарної координації.

Однією з центральних особливостей здійснення управління у сфері охорони здоров'я є природа його об'єктів – закладів охорони здоров'я [2, с. 171–172].

До галузі охорони здоров'я, крім медичних закладів державної форми власності, підпорядкованих Міністерству охорони здоров'я України, входять також медичні заклади комунальної власності, підпорядковані органам місцевого самоврядування, а також медичні заклади приватної і колективної форм власності. Таким чином, говорячи про "галузь охорони здоров'я", маємо на увазі всю сукупність закладів охорони здоров'я країни [4, с. 25–26].

Сьогодні в Україні функціонує триланкова система управління охороною здоров'я: державного, регіонального і місцевого рівня.

Суб'єктами державного управління у сфері охорони здоров'я є найвищі державні

органи – Верховна Рада, Президент і Кабінет Міністрів України, а також центральні органи виконавчої влади, серед яких спеціально уповноваженим органом для здійснення державного управління у цій сфері є Міністерство охорони здоров'я України.

Основи державної політики охорони здоров'я визначає Верховна Рада України шляхом закріплення конституційних і законодавчих засад охорони здоров'я, визначення її мети, головних завдань, напрямів, принципів і пріоритетів, встановлення нормативів та обсягів бюджетного фінансування, створення системи відповідних кредитно-фінансових, фіскальних, митних та інших регуляторів, затвердження переліку комплексних і цільових загальнодержавних програм охорони здоров'я [9, с. 111].

Реалізацію державної політики охорони здоров'я покладено на органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування. До системи органів державного управління охороною здоров'я входять Кабінет Міністрів України, Міністерство охорони здоров'я України, Рада міністрів АРК, місцеві державні адміністрації (управління охорони здоров'я обласних державних адміністрацій, відділи охорони здоров'я районних державних адміністрацій) [9, с.112].

Спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі охорони здоров'я є Міністерство охорони здоров'я України (далі – МОЗ України), компетенцію якого визначено Положенням, затвердженим Указом Президента України. До основних завдань МОЗ України належать: розробка пріоритетних напрямів діяльності національної служби охорони здоров'я; забезпечення гарантованого рівня кваліфікованої медичної допомоги населенню установами охорони здоров'я всіх форм власності; здійснення заходів щодо розвитку профілактичного напрямку в охороні здоров'я населення; формування здорового способу життя; забезпечення надання державними установами охорони здоров'я загальнодоступної, як правило, безкоштовної, висококваліфікованої медичної допомоги населенню; розробка прогнозу та показників розвитку національної служби охорони здоров'я, пов'язаних зі змінами власності; охорона материнства і дитинства тощо [9, с. 112–113].

Для вирішення найважливіших завдань діяльності й розвитку охорони здоров'я в МОЗ України створюється колегія, рішення якої втілюються в життя наказами міністра.

Рада міністрів АРК і місцеві державні адміністрації реалізують державну політику в галузі охорони здоров'я у межах своїх повноважень.

Державні функції в галузі охорони здоров'я здійснюють також інші органи, які ма-

ють у своєму віданні установи охорони здоров'я. До таких органів, зокрема, належать Міноборони України, МВС України, Служба безпеки України, Мінтранс України. Ці органи визначають структуру управління відомчими установами охорони здоров'я [9, с. 117–118].

Органи місцевого самоврядування беруть активну участь у реалізації державної політики в галузі охорони здоров'я населення. Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні" визначено, що до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у цій сфері входять: управління установами охорони здоров'я, які належать територіальним громадам або передані їм, організація їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення; організація медичного обслуговування в закладах освіти, культури, фізкультури та спорту, оздоровчих установ, що належать територіальним громадам; забезпечення в межах наданих їм повноважень доступності та сплатності медичного обслуговування на відповідній території; забезпечення згідно із законом розвитку всіх видів медичного обслуговування, розвитку та вдосконалення мережі лікувальних закладів усіх форм власності, визначення потреб у підготовці спеціалістів для них, організація роботи з підвищення кваліфікації кадрів; забезпечення відповідно до законодавства пільгових категорій населення ліками та виробами медичного призначення; реєстрація згідно із законодавством статутів (положень) розміщених на відповідній території установ охорони здоров'я незалежно від форм власності; внесення пропозицій у відповідні органи щодо ліцензування індивідуальної підприємницької діяльності у сфері охорони здоров'я [14].

Своєрідним продовженням організаційної системи управління у сфері охорони здоров'я є виконавчі органи місцевого самоврядування: управління та відділи охорони здоров'я міських рад, головні лікарі та їх заступники міських, сільських і селищних лікарень.

Для здійснення керівництва охороною здоров'я населення міста у складі міської ради створюється управління (відділ) охорони здоров'я як спеціалізований виконавчий орган місцевого самоврядування. Як випливає з його назви, він створюється для організації та забезпечення охорони здоров'я населення міста, що і є його головною метою діяльності [2, с.172].

IV. Висновки

Саме складність будови системи охорони здоров'я викликає труднощі в управлінні цією сферою, оскільки треба враховувати: рівні управління (державний, регіональний, місцевий); особливості управління органами і закладами охорони здоров'я, об'єднаними в галузеві (відомчі) системи; особливості

управління медичними закладами за формами власності; ієрархію об'єктів, яка будується на принципах поділу надання медичної допомоги первинними, вторинними і третинними центрами охорони здоров'я; недосконалість законодавчої системи регулювання у сфері охорони здоров'я.

Треба пам'ятати і про те, що українська система охорони здоров'я успадкувала свою структуру від періоду до здобуття незалежності, коли система охорони здоров'я в Радянському Союзі була заснована на моделі Семашка.

Можливо, саме через ці особливості наявний понятійно-термінологічний апарат державного управління системою охорони здоров'я перебуває в постійному розвитку.

Узагальнивши думки провідних фахівців, можна зробити висновок, що система охорони здоров'я – це відкрита, динамічна, складна соціально-економічна система, що є сукупністю всіх організацій, інститутів та ресурсів, діяльність яких здійснюється на основі міжгалузевих відносин і спрямована на збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини при максимальній біологічно можливій тривалості життя.

Охорону здоров'я визначено одним із пріоритетних напрямів державної політики України, а систему охорони здоров'я – об'єктом державного управління. Саме тому проблеми охорони здоров'я та діяльність, спрямована на збереження і зміцнення здоров'я, потребують постійної уваги з боку держави.

Ми погоджуємось із представниками соціологічних наукових напрямів, що управління є обов'язковим елементом сучасного соціуму.

Державне управління системою охорони здоров'я – це специфічні, складні соціальні відносини, які виникають між системою державної влади у вигляді спеціально утворених органів державної влади, що взаємодіють, між якими поділені певні функції державного управління охороною здоров'я та елементами системи охорони здоров'я для досягнення цілей державної політики України в галузі охорони здоров'я.

Державне управління охороною здоров'я як багатоаспектна координація організаційних умов спільної діяльності людей має бути спрямоване на досягнення оптимальної охорони здоров'я населення.

Державне управління охороною здоров'я повинне виходити, передусім, з того, які соціальні очікування задовольняє галузь, тобто яку соціальну роль вона відіграє в суспільстві. Виходячи із соціальних завдань, будують стратегію розвитку галузі як державної інституції.

Список використаної літератури

1. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления : курс лекций / Г.В. Атаманчук. – 3-е изд., доп. – М. : ОМЕГА-Л, 2005. – 584 с.
2. Бабанін А.А. Медичне правознавство / А.А. Бабанін, О.О. Миронова, О.В. Біловицький, О.Ю. Скрєбкова. – Сімферополь : Ната, 2012. – 552 с.
3. Бакуменко В.Д. Державне управління : курс лекцій / В.Д. Бакуменко, Д.І. Дзвінчук, О.С. Поважний. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2011. – 536 с.
4. Воробйов В.В. Система державного управління охороною здоров'я / В.В. Воробйов // Митна справа: науково-аналітичний журнал з питань митної справи та зовнішньоекономічної діяльності. – 2011. – № 4 (76). – С. 170–178.
5. Галузь науки "Державне управління" в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку : нац. наук. доп. / [за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, К.О. Ващенко, Ю.П. Сурміна, О.М. Руденко]. – К. : НАДУ, 2012. – 184 с.
6. Гладун З.С. Державна політика охорони здоров'я в Україні (адміністративно-правові проблеми формування і реалізації) : монографія / З.С. Гладун. – Тернопіль : Економічна думка, 2005. – 460 с.
7. Державне управління охороною здоров'я в Україні: генеза і перспективи розвитку : монографія / [за заг. ред. М.М. Білинської, Я.Ф. Радиша]. – К. : НАДУ, 2013. – 424 с.
8. Державне управління реформуванням системи охорони здоров'я в Україні : навч.-наук. вид. / [за заг. ред. М.М. Білинської]. – К. ; Львів : НАДУ, 2012. – 240 с.
9. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
10. Мельник А.Ф. Державне управління : підручник / А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна ; [за ред. А.Ф. Мельник]. – К. : Знання, 2009. – 582 с.
11. Миколенко А.И. Административный процесс и административная ответственность в Украине : учеб. пособ. – Х. : Одиссей, 2004. – 272 с.
12. Москаленко В.Ф. Здоровье и здравоохранение: ключевые императивы. – К. : ВД "Авіцена", 2011. – 256 с.
13. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – Ст. 19.
14. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

15. Сидоренко Т. Правові засади реформування галузі охорони здоров'я: стан, проблеми, перспективи розвитку / Т. Сидоренко, Л. Жуковина // Право України. – 2005. – № 12. – С. 95–97.
16. Системні чинники взаємодії політики і управління: наук. розробка / [за заг. ред. В.А. Ребкала, В.А. Шахова]. – К.: НАДУ, 2010. – 40 с.
17. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / [за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка]. – К.: НАДУ, 2011.
18. Теорія державного управління / [за ред. В.М. Князева, І.В. Розпутенко]. – Т. 1. – 2011. – 748 с.
19. Методологія державного управління / [за ред. Ю.П. Сурміна, П.І. Надолішнього]. – Т. 2. – 2011. – 692 с.

Стаття надійшла до редакції 07.02.2014.

Долотенко Е.В. Особенности государственного управления системой охраны здоровья в Украине

В статье рассмотрены основные дефиниции, отражающие процесс государственного управления системой здравоохранения, сущность и значение государственного управления отраслью здравоохранения. Исследована современная система государственного управления здравоохранением в Украине. Проанализированы мнения отечественных исследователей относительно теории и практики государственного управления в Украине.

Ключевые слова: управление, система, государственное управление, государственная политика, охрана здоровья, система охраны здоровья, государственное управление системой охраны здоровья.

Dolotenko Y. Special aspects of state government of the healthcare system in Ukraine

Under the conditions of modern development of medicine of Ukraine, the place and the role of state government of the sphere of healthcare become of vital importance.

The article provides analysis of the basic definitions that reflect the process of state government of the healthcare system, the subject matter and importance of state government of the field of healthcare as well as the modern system of state government of healthcare in Ukraine.

The article reviews the ideas of native researchers in the field of the theory and practice of state government in Ukraine. Besides, the author articulates such concept as “government”, gives various definitions of the term “state government”, as well as provides a detailed analysis of such concept as “system” and gives its definition. In accordance with the regulatory acts the notion of “healthcare” is defined. The system of healthcare is characterized as a system with a complex structure. According to the levels of government the system of healthcare of Ukraine is divided into state, regional and local levels. Also, the system has peculiarities of government of healthcare bodies and institutions that are united in departmental systems. Besides, the form of ownership brings differences to the government of a medical center. Also, the system has its unique features as to the kind of medical attendance (first, second, third). It should be noted that the Ukrainian healthcare system has not seen any changes since it was founded according to Semashko's model.

In accordance with the stated objective all notions considered were put together and the process of state government of the healthcare system of Ukraine was determined. The article specifies the object and the subject of state government in the field of healthcare. The article emphasizes that state government of the healthcare system has its specific features, which means they are connected with the concept “health”. Besides, the article outlines the key problems of state government in this sphere and draws basic conclusions as to the author's own definition of the notion “state government of the healthcare system”, basic features of state government of the healthcare system in Ukraine.

Key words: government, system, state government, state policy, healthcare, healthcare system, state government of the healthcare system.